

**Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto Rizikos vertinimo
departamento 2009 metų veiklos ataskaita**

Santrauka

Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto Rizikos vertinimo departamentas analizavo naujausią mokslinę informaciją rizikos vertinimo klausimais, teikė mokslinę informaciją ir mokslinę bei techninę pagalbą, rengė informacinius pranešimus rizikos vertinimo bei įsakymų projektus veterinarinių vaistų registravimo bei biocidų autorizavimo klausimais, parengė Instituto 2008 metų veiklos ataskaitą, dalyvavo rengiant Instituto 2009 m. veiklos planą. Departamento ekspertai aktyviai dalyvavo Europos Komisijos, Europos maisto saugos tarnybos, Europos vaistų agentūros komitetuose ir darbo grupėse, rengė teisės aktų projektus ir Lietuvos poziciją maisto saugos ir gyvūnų sveikatos klausimais. Departamentas parengė 2009 m. medžiagų liekanų gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose stebėsenos planą, 2009 m. valstybinės veterinarinės pašarų stebėsenos planą bei importuojamų pašarų mėginių tyrimo rekomendacijas, 2009 m. medžiagų liekanų gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose stebėsenos plano mėginių ėmimo nurodymų projektą, 2010 m. valstybinės veterinarinės pašarų stebėsenos plano bei importuojamų pašarų mėginių tyrimo rekomendacijų projektą. Europos Komisijai buvo pateikti duomenys apie 2009 m. medžiagų liekanų gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose stebėsenos plane numatytus tyrimus ir 2008 m. medžiagų liekanų gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose ir iš trečiųjų šalių įvežtų gyvūninių maisto produktų tyrimų rezultatai. Departamentas rengė informacinius pranešimus aktualiais rizikos vertinimo klausimais. Departamento ekspertai vadovavo Lietuvos ir Rumunijos dvynių projektui bei rengė dvynių projektus su Rumunija ir Bulgarija. Departamentas atliko veterinarinių vaistų registracijai pateiktų sąrankų ekspertizę, teikė išvadas Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, administravo Lietuvos Respublikos veterinarinių vaistų registrą. 2010 m. sausio 1 d. Registre buvo 941 veterinarinis vaistas. Departamentas parengė 20 įsakymų projektų dėl veterinarinių vaistų registracijos, registracijos atnaujinimo ir veterinarinių vaistų informacijos keitimų ar papildymų. 2009 m. buvo užregistruoti 35 farmacinių firmų 89 veterinariniai vaistai. 58 veterinariniai vaistai užregistruoti pagal nacionalinę procedūrą, 13 veterinarinių vaistų užregistruota pagal savitarpio pripažinimo procedūrą, 18 veterinarinių vaistų užregistruota pagal decentralizuotą procedūrą. Atnaujinta 90 veterinarinių vaistų registracija. Pakeista ar papildyta 403 veterinarinių vaistų informacija. 2009 m. į Registrą įrašyti 9 centralizuota procedūra registruoti veterinariniai vaistai. Iš Registro pasiūlyta išbraukti 16 veterinarinių vaistų. 2009 m. registruota 25 vakcinos, 29 antimikrobiniai vaistai, 5 hormoniniai vaistai, 6 nesteroidiniai vaistai nuo uždegimo, 10 antiparazitinių vaistų, 15 kitų vaistų. 2010 m. sausio 1 d. veterinarinės paskirties biocidų sąrašė buvo 80 biocidų: 63% veterinarinės paskirties biocidų, 27% maisto ir pašarų dezinfekantų, 9% insekticidų, akaracidų ir kitų nariuotakojų kontrolės biocidų ir 1% maisto ir pašarų antiseptikų. 2009 m. buvo autorizuota 12 veterinarinės paskirties biocidų. Atnaujinta autorizacija 4 veterinarinės paskirties biocidų. 2009 m. buvo parengta

1281 maisto produktų laboratorinių tyrimų išvada, iš jų: 767 cheminių, 264 mikrobiologinių, 50 juslinių, 14 radiologinių ir 186 GMO tyrimų.

Rizikos vertinimas

Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto (toliau vadinama – Institutas) Rizikos vertinimo departamentas (toliau vadinama – Departamentas) teikė mokslinę ir techninę pagalbą rizikos vertinimo klausimais. Departamentas pateikė mokslinę nuomonę šiais klausimais: Pašarų įmonių rizikos vertinimo kriterijai; Bioetanolio gamyboje susidarančių šalutinių produktų naudojimo gyvūnų šėrimui rizika; A gripo H1N1 viruso naujos padermės sukeliamas galimas pavojus žmonių ir gyvūnų sveikatai; Paukščių infekcinio laringotracheito rizikos vertinimas; Pašarų medžiagų klasifikavimas; Galvijų virusinės diarėjos likvidavimo priemonių plano vertinimas; Veterinarinio vaisto Domitor galimas neigiamas poveikis šunų sveikatai; prevencinės vakcinacijos nuo mėlynojo liežuvio ligos taikymas; Mėsos gaminių rizikos vertinimas; Amonio poveikio sveikatai rizikos vertinimas; Įvežamų gyvūninių produktų laboratorinių tyrimų analizė; Padidintos, vidutinės ir mažos rizikos grupėms priklausančių maisto tvarkymo subjektų rizikos vertinimas; Padidinto boro kiekio natūraliame mineraliniame vandenyje rizikos vertinimas; Prekybos žaliu pienu rizikos vertinimas; Minkštų valgomųjų ledų rizikos vertinimas; Čeburekų rizikos vertinimas; Importuojamų iš trečiųjų šalių gyvūninio maisto rizikos vertinimas.

Mokslinių nuomonių santrauka

Nuomonė dėl pašarų įmonių rizikos vertinimo kriterijų. ES teisės aktuose nurodoma, kad valstybinė kontrolė turėtų būti rengiama periodiškai, o jos dažnumas turėtų būti proporcingas rizikos laipsniui, atsižvelgiant į patikrinimų, kuriuos pašarų ir maisto verslo operatoriai atlieka pagal RVASVT principais pagrįstas kontrolės programas ar kokybės užtikrinimo programas, sudarytas laikantis pašarus ir maistą reglamentuojančiuose teisės aktuose bei gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės taisyklėse nustatytų reikalavimų, rezultatus.

Nuomonė dėl bioetanolio gamyboje susidarančių šalutinių produktų naudojimo gyvūnų šėrimui. Vienas bioetanolio gamybos metu susidarantis šalutinis produktas yra žlaugtai. Tai yra pigus, gyvūnų šėrimui tinkantis produktas, turintis didelį kiekį didžiajame prieskrandyje neskaidomų baltymų (RUP), riebalų, fosforo, kitų maisto medžiagų. Sudarant racionus gyvulių šėrimui, būtina atkreipti dėmesį į galimą žlaugtų taršą pašalinėmis medžiagomis, turinčioms įtaką žlaugtų kokybei, saugai bei atitinkamai gyvūnų sveikatai.

Nuomonė dėl A gripo H1N1 viruso naujos padermės sukeliama galimo pavojaus žmonių ir gyvūnų sveikatai. 2009 m. balandžio 21 d. JAV pranešė apie žmonių, kurie užsikrėtė kiaulių gripo A H1N1 virusais, du gripo atvejus. 2009 m. balandžio 23 d. buvo nustatyti dar 7 susirgimo atvejai. Tyrimai parodė, kad abi žmonių grupės užsikrėtė virusais, kurie genetinėmis savybėmis skiriasi nuo visų anksčiau pasaulyje žinomų gripo virusų. Šie virusai yra atsparūs vaistams amantadinui ir rimantadinui, bet jautrūs vaistams Oseltamivir ir Zanamivir. Abi žmonių grupės neturėjo tiesioginio kontakto su kiaulėmis. Molekuliniai virusų tyrimai parodė, kad šie virusai turi

sąsajų su Šiaurės Amerikos kiaulių gripo, Šiaurės Amerikos paukščių gripo, žmonių gripo ir Eurazijos kiaulių gripo virusų padermėmis. Tokia viruso padermė, turinti keturių virusų genetinių savybių, pasaulyje nustatyta pirmą kartą.

Paukščių infekcinio laringotracheito rizikos vertinimas. Infekcinis laringotracheitas (toliau vadinama – ILT) yra virusinė dažniausiai vištinių paukščių liga. Paukščiai gali pasveikti tačiau lieka šios ligos virusų nešiotojais. Paukščius galima apsaugoti nuo šios ligos taikant biologinio saugumo priemones. ILT protrūkio atveju ekonominiai nuostoliai patiriami dėl paukščių vakcinacijos, gydymo, sumažėjusio produktyvumo, paukščių gaišimo, gaišenu saugaus tvarkymo, sanitarinių ir veterinarinių priemonių įgyvendinimo. Paukščių augintojai turi kontroliuoti paukščius dėl ILT bei nedelsiant informuoti kompetentingą veterinarijos tarnybą apie šios ligos įtarimą arba nustatymą. Paukščių augintojai turi taikyti biologinio saugumo priemones siekiant užtikrinti, kad ILT virusas nepatektų į paukščių laikymo vietą. Kompetentingos veterinarijos tarnybos turi sustabdyti paukščių judėjimą paukščių laikymo vietoje įtarus arba nustčius ILT bei, esant reikalui, nustatyti apsaugos bei stebėjimo zonas siekiant užtikrinti, kad ILT virusas neišplistų į kitas paukščių laikymo vietas. Paukščių laikymo vietose, kuriose įtariamas ILT arba nustatytas ILT, turi būti atliekamas epizootinis tyrimas siekiant nustatyti ILT viruso patekimo į paukščių laikymo vietą datą bei priežastis. Taip pat turi būti siekiama išaiškinti kitas paukščių laikymo vietas, kur galėjo išplisti ILT virusas dėl žmonių, transporto priemonių, paukščių, paukščių gyvūninių produktų, lesalų, pakratų ir kitų galimai užterštų paukščių gyvūniniais produktais medžiagų ir daiktų judėjimo. ILT sergantys paukščiai turi būti sunaikinami laikantis gyvūnų apsaugos reikalavimų. ILT įtariami paukščiai turi būti tiriami siekiant nustatyti ligą. Kompetentingos veterinarijos tarnybos turi kontroliuoti paukščių, paukštienos, kiaušinių ir kitų paukščių gyvūninių produktų, šalutinių gyvūninių produktų judėjimą ILT užkrėstoje teritorijoje. Maistiniai ir periniai kiaušiniai turi būti tinkamai dezinfekuoti siekiant užtikrinti, kad būtų sunaikintas ILT virusas. Paukščių gaišenos turi būti dezinfekuojamos ir perdirbamos šalutinių gyvūninių produktų perdirbimo įmonėje laikantis biologinio saugumo reikalavimų. Paukščių mėšlas ir pakratai turi būti sudrėkinami vandeniu, sukraunami į kaupus ir laikomi 6 savaites. Paukštidės, paukščių priežiūros priemonės ir įranga turi būti gerai išvalomi ir dezinfekuojami.

Nuomonė dėl pašarų medžiagų klasifikavimo. Pašarų žaliavos turi tenkinti gyvūnų mitybos poreikius. Maistinės vertės neturinčios medžiagos, neturėtų būti priskiriamos pašarinėms žaliavoms. Vertinant medžiagų maistinę vertę turi būti atsižvelgiama į pašaruose esančių medžiagų pasisavinimą organizme ir jų įtaką gyvūnų produktyvumui bei sveikatai. Šiuo metu premiksų ir pašarų žaliavų apibrėžimai nedraudžia maistinės vertės neturinčių medžiagų naudoti kaip pašarų žaliavas. Todėl tikslinga būtų pakeisti premiksų apibrėžimą siekiant išvengti teisinių dviprasmybių. Pašarų įmonės turi užtikrinti, kad pašarai būtų tinkamai ženklinami.

Nuomonė dėl galimo veterinarinio vaisto Domitor neigiamo poveikio šunų sveikatai. Veterinarinis vaistas Domitor naudojamas sedacijai ir analgezijai sukelti įvairių tyrimų, gydymo

metu ar prireikus nuraminti įvairiose situacijose. Galima naudoti anestezijos premedikacijai. Veterinarinio vaisto Domitor apraše nurodoma, kad retais atvejais galima plaučių edema, kuri gali būti gyvūno gaišimo priežastimi. Veterinarinio vaisto Domitor registruotojas – Orion Corporation (Suomija). Veterinarinio vaisto Domitor gamintojas Orion Corporation Orion Pharma (Suomija). Pagal centralizuotą procedūrą yra registruotas veterinarinis vaistas Dexdomitor, kurio apraše tiksliau nurodoma veterinarinio vaisto dozė pagal gyvūno svorį bei gyvūno amžius. Kitas veterinarinio vaisto Domitor gamintojas Pfizer Animal Health rekomenduoja jį naudoti vyresniems kaip 12 savaičių amžiaus šunims bei tiksliau nurodo vaisto dozę pagal šuns svorį. Rekomenduojama veterinarinio vaisto Domitor registruotoją Orion Corporation (Suomija) patikslinti veterinarinio vaisto Domitor naudojimo dozę ml/1kg šuns svorio bei šuns amžių.

Galvijų virusinės diarėjos likvidavimo priemonių plano vertinimas. Galvijų virusinės diarėjos likvidavimas galvijų bandoje turi būti ekonomiškai pagrįstas, tai yra šios ligos likvidavimo, galvijų tyrimo, nuolatinės priežiūros ir kontrolės priemonių išlaidos turi būti mažesnės negu ligos daroma žala. Galvijų virusinės diarėjos ekonominiai nuostoliai patiriami dėl sumažėjusio vaisingumo, padidėjusio abortų skaičius, veršelių apsigimimų, mažo svorio, silpnų ar negyvų veršelių atvedimo bei pasikartojančio karščiavimo. Galvijų virusinės diarėjos likvidavimo strategija bandoje turi būti nukreipta likviduoti galvijus, kurie platina virusus. Siekiant išaiškinti galvijus, kurie platina virusus galima pasirinkti vieną iš dviejų galimybių, tai yra vienu metu tirti visus bandos galvijus arba tirti atvestus veršelius. Įvairaus amžiaus galvijų serologinis tyrimas yra pakankamas galvijų virusinę diarėją nustatyti galvijų bandoje. Tyrimai turi būti atliekami siekiant nustatyti 1 ir 2 tipo galvijų virusinės diarėjos virusus. Vakcinuotų galvijų nuo galvijų virusinės diarėjos galvijų serologinių tyrimų rezultatų aiškinimas yra sudėtingas. Galvijų bandoje likvidavus galvijų virusinę diarėją turi būti parengta ir vykdoma galvijų vakcinacijos nuo galvijų virusinės diarėjos programa siekiant užtikrinti, kad galvijų virusinės diarėjos virusas nepatektų į galvijų bandą. Biologinio saugumo priemonės turi būti įgyvendinamos aiškiai nurodant vykdytojus ir terminus bei kontrolės būdus.

Nuomonė dėl prevencinės vakcinacijos nuo mėlynojo liežuvio ligos taikymo. Galvijai gali būti vakcinuojami nuo mėlynojo liežuvio ligos inaktyvuotomis ir vakcinomis su gyvais nusilpintais virusais. ES autorizuotos inaktyvuotos vakcinoms nuo mėlynojo liežuvio ligos. Galvijų vakcinacija nuo mėlynojo liežuvio ligos inaktyvuotomis vakcinomis neapsaugo jų nuo užsikrėtimo mėlynojo liežuvio ligos virusais.

Mėsos gaminių rizikos vertinimas. Nitritų liekanų kiekis, randamas mėsos produktuose, gali būti mažesnis už įdėtą nitritų kiekį, kadangi dalis jų virsta N-nitrozo junginiais. Mėsos produktuose susidarantys nitrozaminai gali būti genotoksiški ar net kancerogeniški, todėl į mėsos produktus negalima dėti daugiau nitritų negu tai leidžia higienos normos. Organizme nitrozaminai gali susidaryti vartojant ir nekeptus mėsos produktus. Gausus raudonos mėsos vartojimas gali padidinti riziką susirgti vėžiu.

Amonio poveikio sveikatai rizikos vertinimas. Amonis požeminiuose vandenyse gali susidaryti natūraliomis gamtinėmis sąlygomis. Lietuvoje gamtinėmis sąlygomis besiformuojančiame vandenyje amonio koncentracija gali būti didesnė nei nustatyta geriamajam vandeniui. Lyginant su kitomis Lietuvos vandenvietėmis, Nidos, o ypač Preilos – Pervalkos vandenviečių vandenyje amonio koncentracija ženkliai viršija leistiną normą. Nustačius amonio koncentracijos padidėjimą geriamajame vandenyje, būtina taikyti amonio koncentracijos mažinimo iki priimtinos normos priemones.

Įvežamų gyvūninių produktų laboratorinių tyrimų analizė. Atlikus importuojamų gyvūninių maisto produktų tyrimų 2006-2008 metų duomenų analizę, tikslinga atkreipti dėmesį į mėsos taršą sunkiaisiais metalais. Padidintas sunkiųjų metalų kiekis nustatomas įvežamoje mėsoje ir vidaus organuose. Rekomenduojama didesnę dėmesį skirti įvežamų gyvūninių produktų kontrolei dėl sunkiųjų metalų ir mikrobiologinės taršos. Baltijos jūros žuvyse randama dioksine. Rekomenduojama dioksinus tirti riebiose bei ilgaamžėse žuvyse.

Padidintos, vidutinės ir mažos rizikos grupėms priklausančių maisto tvarkymo subjektų rizikos vertinimas. Europos Bendrijos valstybėse maisto tvarkymo subjektų kontrolė skiriasi. Išnagrinėjus Europos Bendrijos šalių maisto tvarkymo subjektų kontrolės praktiką, paaiškėjo, kad dažniausiai pasikartojantys rizikos vertinimo kriterijai yra: maisto rūšis, maisto tvarkymo ir apdorojimo būdas, vartotojų grupė, subjekto veiklos apimtis, savikontrolės sistemos įdiegimas, pranešimai apie nesaugius produktus bei skundai.

Padidinto boro kiekio natūraliame mineraliniame vandenyje rizikos vertinimas. Dėl skirtingos mineralizacijos, kuri yra didesnė natūraliame mineraliniame vandenyje lyginant su geriamuoju vandeniu, turėtų skirtis ir suvartojamo vandens kiekis. Boro vartojimas turi teigiamą poveikį žmonėms, sergantiems artritu. Boras stiprina kaulus, sušvelnina artrito eigą. Europos maisto saugos tarnyba rekomenduoja boro suvartojimo paros leistiną normą iki 20 mg/ per dieną. Todėl „Borjomi“ mineraliniame vandenyje nustatytas 6,7 mg/l boro kiekis neturėtų kelti neigiamo poveikio žmonių sveikatai.

Prekybos žaliu pienu rizikos vertinimas. Nors pienas yra didelės mitybinės vertės produktas, puikus energijos, proteinų, vitaminų ir mineralinių medžiagų šaltinis, tačiau jis yra gera terpė mikroorganizmams daugintis. Maisto saugos specialistai turi tinkamai informuoti maisto tvarkymo subjektus ir vartotojus apie susirgimus, susijusius su užteršto maisto vartojimu, bei teikti rekomendacijas kaip išvengti susirgimų protrūkių.

Minkštų valgomųjų ledų rizikos vertinimas. Valgomieji ledai yra gera terpė mikroorganizmams daugintis dėl didelės maistinės vertės, optimalaus mikroorganizmų dauginimuisi pH (~6-7) bei ilgos ledų saugojimo trukmės. Ledus bakterijomis gali užteršti juos tvarkantys asmenys, nesilaikydami asmens higienos bei maisto tvarkymo taisyklių. Ledų gamybos proceso metu mikrobiologinė tarša mažėja. Tačiau mikroorganizmai gali patekti į ledus galutiniame

jų gamybos procese po pasterizacijos. Gaminant ar prekiaujant minkštais ledais būtina itin griežtai laikytis asmens higienos bei geros praktikos taisyklių.

Čeburekų rizikos vertinimas. Gaminant čeburekus būtina užtikrinti visų maisto tvarkymo etapų saugą. Pagamintą maistą, kuris patiekiamas karštas (čeburekai), būtina laikyti ne žemesnėje kaip 68°C temperatūroje ne ilgiau kaip 4 valandas. Prekyba čeburekais gali būti vykdoma tik pilnai užtikrinus visus su maisto sauga ir asmens higiena susijusius etapus.

Importuojamų iš trečiųjų šalių gyvūninio maisto rizikos vertinimas. Gyvūninės kilmės maisto produktams, įvežamiems į Europos Sąjungą iš trečiųjų šalių galioja tokie pat reikalavimai kaip ir ES šalių narių produktams. Žuvininkystės produktų didžiausias kiekis importuojamas iš Argentinos, Kazachstano, Rusijos, Kinijos, Baltarusijos, Jungtinių Amerikos Valstijų bei Vietnamo. Šių šalių žuvininkystės produktuose dažniausiai randami helmintai, listerijos, rečiau – sunkieji metalai, histaminas, salmonelės. Mėsos ir paukštienos produktuose dažniausiai nustatomos salmonelės ir listerijos.

Mokslinė bei techninė pagalba

Dalyvavimas Europos Komisijos ir Europos Tarybos komitetuose bei darbo grupėse

Departamento ekspertai dalyvavo EK Sveikatos ir vartotojų apsaugos direktorato liekanų stebėsenos planų darbo grupėje, EK Maisto mikrobiologinių kriterijų darbo grupės veikloje, Veterinarinių vaistų savitarpio pripažinimo ir decentralizuotos procedūrų (CMD(V)) koordinavimo darbo grupėje, Jungtinių Tautų Pasaulio aplinkos fondo (PAF-JTAP) finansuojamo projekto „Biosaugos sistemos įgyvendinimas Lietuvoje“ nacionalinio priežiūros komiteto veikloje.

Dalyvavimas Europos vaistų agentūros komitetuose bei darbo grupėse

Departamento specialistai dalyvavo Europos vaistų agentūros (EVA) veterinarinių vaistų komiteto (CVMP) ir jo darbo grupių bei kitų EVA darbo grupių veikloje: Imunologinių vaistų darbo grupėje (CVMP – IWP); Eudrapharm telematic įdiegimo darbo grupėje; Eudranet telematic įdiegimo darbo grupėje.

Dalyvavimas Vaistų agentūrų vadovų susitikimuose

Departamento ekspertai dalyvavo Vaistų agentūrų vadovų susitikimuose, užpildė klausimyną dėl antimikrobinių medžiagų teisinio reglamentavimo Lietuvoje.

Bendradarbiavimas su Europos maisto saugos tarnyba

Departamento ekspertai: dalyvavo Europos maisto saugos tarnybos ES šalių atstovų 4-ame susitikime GSE-USE klausimais; dalyvavo rengiant zoonozių ir zoonozių sukėlėjų stebėsenos ES šalyse narėse bei Bendrijoje technines užduotis bei ataskaitas salmoneliozės, listeriozės, verotoksigeninės *Escherichia coli*, *Yersinia spp.* paplitimo klausimais; vertino ES šalių narių zoonozių ir zoonozių sukėlėjų ataskaitas bei teikė pastabas; dalyvavo Europos maisto saugos tarnybos Biologinės rizikos vertinimo specialistų plenariniame ir darbo grupių posėdžiuose bei Zoonozių skyriaus darbo grupių posėdžiuose; vertino mokslines ataskaitas cisticercozės, sarkocistozės, echinokokozės ir trichineliozės klausimais; susipažino su Europos maisto saugos

tarnybos mokslinių projektų rengimo užduotimis bei reikalavimais, atstovavo Lietuvai Europos maisto saugos tarnybos organizuotame Nacionalinių aspartamo ekspertų susitikimuose, Maisto medžiagų mitybinių verčių ekspertų susitikime. Departamento ekspertai yra atsakingi už Lietuvos zoonozių duomenų apibendrinimą ir pateikimą Europos maisto saugos tarnybos duomenų bazėje. Taip pat atstovavo AF susitikimuose kaip alternatyvus atstovas.

Baltijos ir Šiaurės šalių bendradarbiavimas

Departamento ekspertai dalyvavo Šiaurės ir Baltijos šalių seminare „Gyvūnų ligų sukėlėjų platintojų vaidmuo gyvūnų ligų plitimui šiandieną ir ateityje“

Mokslinė bei techninė pagalba rengiant teisės aktus

Departamento specialistai dalyvavo rengiant teisės aktų projektus: Veterinarinių vaistų registravimo, gamybos ir tiekimo Lietuvos Respublikos rinkai reikalavimai (Žin., 2009-10-03, Nr. 118–5106), parengti įgyvendinant Komisijos direktyvą 2009/9/EB; VMVT direktoriaus įsakymas „Dėl veterinarinių vaistų informacijos pakeitimo“ (Žin., 2009-152-6869), parengtas įgyvendinant Komisijos sprendimą K(2009)7625; Maisto papildų mėginių paėmimo laboratoriniams tyrimams nurodymai (Žin., 2009, Nr. 59-2343), Mėginių paėmimo tirti aktų formos (Žin., 2009, Nr. 84-3568); Parengtas teisės aktų, reglamentuojančių Institute atliekamų tyrimų rezultatų vertinimą, sąrašas. Departamento ekspertai teikė pastabas VMVT kokybės sistemos programoms KT-3-2 „Gyvūnų, pieno, kiaušinių ir medaus mėginių dėl medžiagų liekanų nustatymo paėmimo tvarka“ ir KT-2-5-D3 „Pašarų tvarkymo subjektų suskirstymas į rizikos grupes“,

Mokslinė ir techninė pagalba rengiant Lietuvos pozicijas

Departamentas rengė LR poziciją vyriausiųjų veterinarijos pareigūnų posėdžiui dėl Europos maisto saugos tarnybos nuomonės „Dėl padarinių vartotojams naudojant gyvūnų šėrimui vitaminą A“, rengė LR poziciją EK Maisto mikrobiologinių kriterijų darbo grupės posėdžiui dėl Komisijos sprendimo dėl Bendrijos finansinės paramos valstybėse narėse įgyvendintinai suderintai listerijų paplitimo tam tikruose gatavuose maisto produktuose monitoringo programai.

Parengtos rekomendacijos LR pozicijoms dėl ES teisės aktų projektų (ir techninių dokumentų): Reglamento projektui dėl farmakologiškai aktyvių medžiagų, jų klasifikavimo ir didžiausios leidžiamosios koncentracijos gyvūniniuose maisto produktuose; Komisijos direktyvai, iš dalies keičiančiai Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/32/EB I priedo nuostatas dėl gyvsidabrio, laisvojo gosipolio, nitritų ir Mawrah, Bassia, Madhuci; Komisijos direktyvai, iš dalies keičiančiai Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/32/EB I priedą dėl didžiausio leistino arseno, teobromino, *Datur sp.*, *Ricinus communis L.*, *Croton tiglium L.* ir *Abrus precatorius L.* kiekio; Europos maisto saugos tarnybos techninei ataskaitai dėl 2008 m. veterinarinių vaistų ir kitų teršalų gyvūniniuose maisto produktuose stebėsenos rezultatų valstybėse narėse.

Departamentas teikė nuomonę dėl EK reglamento (EB) Nr. 1234/2008 įgyvendinimo ir nuomonę EK reglamento projektui dėl farmakologiškai aktyvių medžiagų ir jų klasifikavimo pagal didžiausią leistiną kiekį gyvūniniuose maisto produktuose.

Departamentas teikė pasiūlymus Europos vaistų agentūrai dėl centralizuota procedūra registruojamų veterinarinių vaistų informacijos vertimų į lietuvių kalbą ir informaciją, reikalingą arbitražinėms procedūroms, apie LR registruotus veterinarinius vaistus su šiomis veikliosiomis medžiagomis: kolistinas; kvinolonai ir fluorokvinolonai; ivermektinas.

Mokslinė ir techninė pagalba rengiant maisto saugos ir gyvūnų sveikatos planus

Parengtas ir VMVT direktoriaus įsakymu Nr. B1-153 patvirtintas 2009 m. medžiagų liekanų gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose stebėsenos planas. Parengtas ir VMVT direktoriaus įsakymu Nr. B1-119 patvirtintas 2009 m. valstybinės veterinarinės pašarų stebėsenos planas bei importuojamų pašarų mėginių tyrimo rekomendacijos. Parengtas 2009 m. medžiagų liekanų gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose stebėsenos plano mėginių ėmimo nurodymų projektas. Parengtas 2010 m. valstybinės veterinarinės pašarų stebėsenos plano bei importuojamų pašarų mėginių tyrimo rekomendacijų projektas. Europos Komisijai buvo pateikti duomenys apie 2009 m. medžiagų liekanų gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose stebėsenos plane numatytus tyrimus (duomenų suvedimas į ES liekanų duomenų bazę) bei 2008 m. medžiagų liekanų gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose stebėsenos ir iš trečiųjų šalių įvežtų gyvūninių maisto produktų tyrimų rezultatai.

Kita mokslinė bei techninė pagalba

Departamentas teikė pastabas: dėl BIPA (Baltijos gyvūnų augintinių ėdalo gamybos asociacijos) komentarų, parengtų kartu su Europos gyvūnų augintinių maisto pramonės federacija, dėl nustatomų didžiausių leidžiamų nitritų kiekių pašaruose; dėl nukenksminimo kriterijų pašarams, neatitinkantiems direktyvos 2002/32/EB dėl nepageidaujamų medžiagų pašaruose reikalavimų; dėl leidžiamo maduramicino pernešamumo kiekio pašaruose. Departamento specialistai pildė klausimynus, susijusius su Šalių narių kompetentingomis institucijomis pagal Reglamento EB Nr. 178/2002 36 straipsnį bei Reglamento EB Nr. 2230/2004 1 straipsnį; valstybėje vykdoma politika maisto saugos srityje; Genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų teisės aktų vertinimu; Dietinio maisto oficialios kontrolės vertinimu, taip pat buvo užpildytas klausimynas apie Lietuvos galimybę zoonozių duomenis teikti Europos maisto saugos tarnybai XML formatu, klausimynas Vokietijos rizikos vertinimo instituto vykdomam stebėsenos darbui apie maisto kilmės patogenų tyrimo metodų harmonizavimą.

Informaciniai pranešimai rizikos vertinimo klausimais

Departamentas parengė Instituto 2008 metų veiklos ataskaitą, dalyvavo rengiant Instituto 2009 metų veiklos planą. Departamentas rengė informacinius pranešimus rizikos vertinimo klausimais: Medžiagų liekanų stebėsenos analizė Europos Sąjungoje ir Lietuvoje; 2008 metų pašarų stebėsenos analizė Lietuvoje; Kaip pasitinkame Pasaulinę pasiutligės dieną? Furano susidarymas gaminant maistą; Vaistai bitėms gydyti; Bičių šeimų mirtingumo priežasčių Europos Sąjungoje analizė; Ožkų genetinis atsparumas užkrečiamosioms spongiforminėms encefalopatijoms; Farmakologiškai aktyvių medžiagų ir aplinkos teršalų liekanos gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose;

Užkrečiamųjų spongiforminių encefalopatijų tyrimo metodų jautrumas; Salmonelių paplitimo kiaulių bandose apžvalga 2008 m. Europos Sąjungoje; Europoje siekiama suvaldyti antibiotikų naudojimą; Veterinarijos gydytojai stiprino kiaulių ligų diagnostikos žinias; H1N1 gripo rizika maisto saugai ir gyvūnų sveikatai; Pesticidų liekanų maisto produktuose rizika vartotojų sveikatai; Europos maisto saugos tarnybos mokslinė nuomonė dėl laikymo, šerimo, priežiūros ir genetinės atrankos poveikio pieninių karvių gerovei; 2008 m. pašarų stebėsenos analizė Lietuvoje; Epizootinės hemoraginės ligos rizikos vertinimas; Bisfenolio A įtaka žmonių sveikatai; Maisto tarša antibiotikais kelia pavojų sveikatai ir kenkia prekybai; Medžiagų liekanų stebėsenos analizė Europos Sąjungoje ir Lietuvoje; 2009 metų Europos Sąjungos veterinarijos savaitė prasideda rugsėjo 28 dieną pasaulinės pasiutligės dienos minėjimu; Trichineliozė – pavojinga kirmėlinė liga; Salmoneliozė yra dažniausiai su maistu plintanti zoonozė Europoje; Rizika užsikrėsti meticilinui atspariomis *Staphylococcus aureus* bakterijomis valgant kiaulieną; Kanadoje nustatytas kiaulių užsikrėtimas nauju influenza A H1N1 virusu; Nitritų poveikis gyvūnų ir žmonių sveikatai; Europos maisto saugos tarnybos Valdymo taryba patvirtino Mokslinio komiteto ir ekspertų grupių sudėtį; Meticilinui atsparių *Staphylococcus aureus* bakterijų rizika maisto saugai ir gyvūnams; Sumažinta kadmio leistina savaitės norma; Rizika vartotojams naudojant vitaminą A gyvūnų šerimui; Zoonozių paplitimas Europos Sąjungoje; Salmonelių paplitimas kiaulių skerdienoje; Taurinas ir d-gliukuronolaktonas energetiniuose gėrimuose; Nanotechnologijos ir maisto bei pašarų sauga; Sausuose pusryčiuose – 4-metilbenzofenonas; Sumažinta kadmio leistina savaitės norma; Europos maisto saugos tarnybos nuomonė apie kvapiųjų medžiagų poveikį žmonių sveikatai; Geležies nustatymo geriamajame vandenyje laboratorinių duomenų analizė; Nacionalinis maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutas informuoja vartotojus dėl valgomąjį bobauso vartojimo; Pakavimas apsauginėje (modifikuotoje) atmosferoje; Ar saugu lankantis pieno ūkyje vartoti šviežią nepasterizuotą pieną?; Modifikuotas krakmolai – chemiškai, bet ne genetiškai modifikuotas krakmolai; Ką išskylaudami turėtume žinoti apie maisto produktus?; Šulinių vandens sauga ir kokybė; Nitratų špinatuose ir salotose; Patvirtintas naujas modifikuoto krakmolo pavadinimas; Joduotos druskos vartojimas gali kompensuoti jodo trūkumą; parengti informaciniai pranešimai apie šias zoonozes: salmoneliozę, listeriozę, kampilobakteriozę, žarnyno jersiniozę, ešerichiozę.

Projektai

Departamento ekspertai vadovavo Lietuvos ir Rumunijos dvynių projektui „Nacionalinės sanitarinės veterinarinės ir maisto saugos tarnybos institucinių gebėjimų stiprinimas – veterinarijos tarnybos gebančios stebėti, likviduoti ir kontroliuoti gyvūnų ligas“. Rengė Lietuvos ekspertų vizitų į Rumuniją kalendorinio plano projektus, mokymų pagal dvynių projektą programas ir mokymus, bei dvynių projekto nuolatinio komiteto posėdžių medžiagą bei ataskaitas. Parengė dvynių projektus: Lietuvos ir Rumunijos dvynių projektą „Gyvūnų identifikacijos ir registracijos sistemos Rumunijoje tobulinimas“; Lietuvos ir Bulgarijos dvynių projektą „Nacionalinės veterinarinės tarnybos ir

regioninių veterinarijos tarnybų gebėjimų stiprinimas įgyvendinant Europos Sąjungos gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės teisės aktų reikalavimus ir standartus Bulgarijoje“.

Mokymai

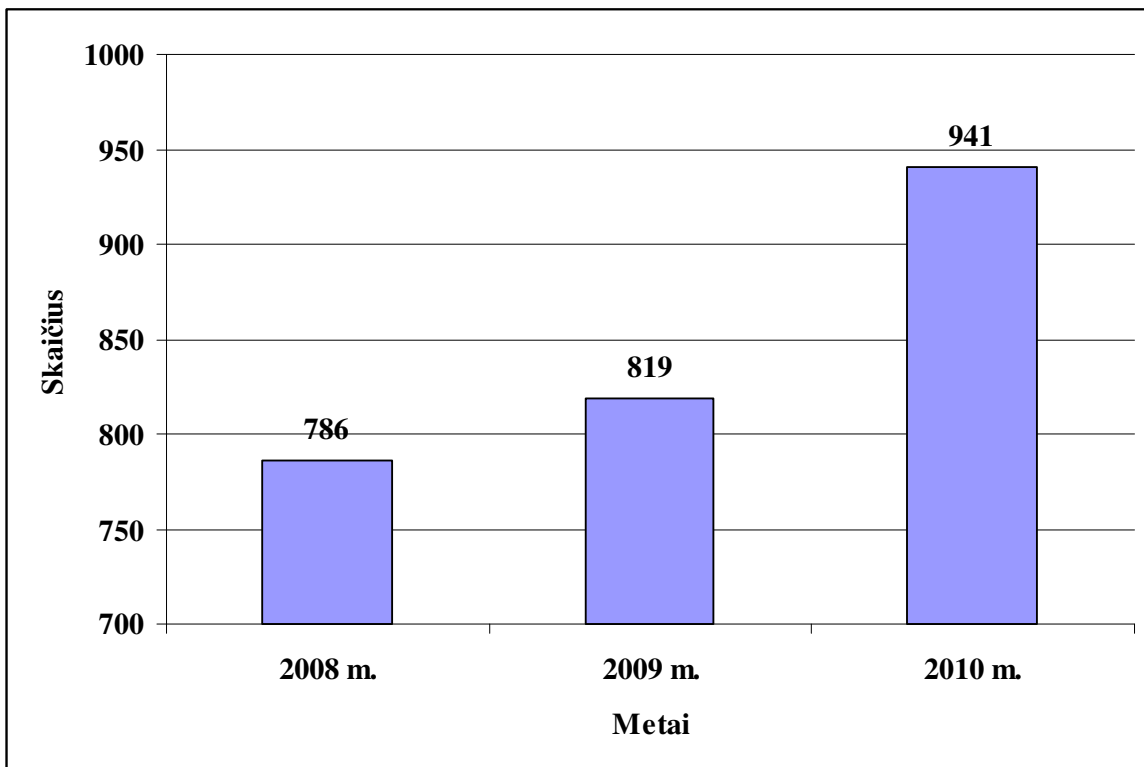
Departamento specialistai skaitė pranešimus gyvūnų sveikatos ir maisto saugos rizikos vertinimo klausimais. Teikė konsultacijas Instituto darbuotojams ir ūkio subjektams rizikos vertinimo klausimais. Departamento ekspertai kėlė kvalifikaciją Europos maisto saugos tarnyboje, skaitė pranešimus pasiutligės, klasikinio kiaulių maro, snukio ir nagų ligos, mėlynojo liežuvio ligos stebėsenos, likvidavimo ir kontrolės klausimais Rumunijos sanitarinės veterinarinės ir maisto saugos tarnybos, Užkrečiamųjų ligų kontrolės centro ir nacionalinės referentinės laboratorijos specialistams.

Veterinarinių vaistų registracija ir veterinarinės paskirties biocidų autorizacija 2009 m.

Departamentas atlieka veterinarinių vaistų sąrašų ekspertizę siekiant užregistruoti veterinarinius vaistus ir atnaujinti jų registraciją, atlikti veterinarinių vaistų informacijos keitimus.

Veterinariniai vaistai Lietuvos Respublikoje registruojami, vadovaujantis Veterinarinių vaistų registravimo, gamybos ir tiekimo Lietuvos Respublikos rinkai reikalavimais (Žin., 2005, Nr. 131–4754; Žin., 2008, Nr. 128–4912), paruoštais pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/82/EB *dėl Bendrijos kodekso, susijusio su veterinariniais vaistais*, ir ją papildančią Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/28/EB *iš dalies keičiančią Direktyvą 2001/82/EB dėl Bendrijos kodekso, susijusio su veterinariniais vaistais*.

Lietuvoje vykdomos šios veterinarinių vaistų registracijos procedūros: decentralizuota procedūra (DCP) – ES šalyje neregistruotas veterinarinis vaistas registruojamas keliuose ES valstybėse; savitarpio pripažinimo procedūra (SPP) – vienoje ES šalyje registruotas veterinarinis vaistas registruojamas keliuose ES valstybėse; nacionalinė procedūra (NP) – veterinarinis vaistas registruojamas tik Lietuvoje. Veterinariniai vaistai registruoti Europos Ekonominės Erdvės (EEE) šalyje ir gaminami pagal geros gamybos praktikos principus bei gaires gali būti registruojami supaprastinta nacionaline registravimo tvarka.

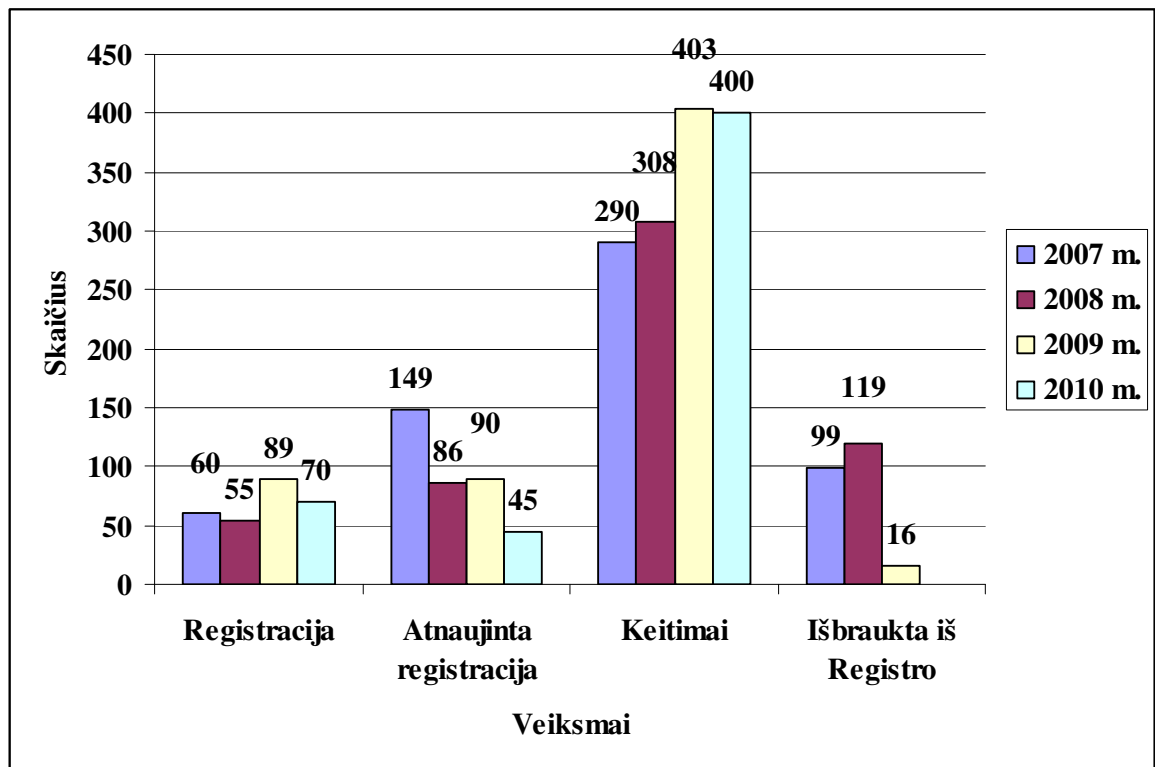
1 pav. Veterinarinių vaistų skaičius Lietuvos Respublikos veterinarinių vaistų registre 2008 – 2010 metų sausio 1 d.

Europos vaistų agentūra registruoja veterinarinius vaistus pagal centralizuotą procedūrą. Šiuo metu pagal centralizuotą procedūrą registruoti 95 veterinariniai vaistai, kurių registracija galioja ir Lietuvos Respublikoje. Be savarankiškai vykdomų nacionalinių veterinarinių vaistų registracijos procedūrų, taip pat decentralizuotų ir savitarpio pripažinimo procedūrų, kurios vykdomos bendradarbiavimo principu dalyvaujant kelioms ar grupei šalių narių, nuo įstojimo į ES Lietuva, kaip šalis narė, dalyvauja ir centralizuota procedūra registruojamų veterinarinių vaistų vertinimo ir sprendimo priėmimo procese. Minėta procedūra atitinkamas veterinarinis vaistas registruojamas visose EEE šalyse vienu metu. Registruojamo vaisto kokybę, saugumą ir efektyvumą vertina Europos vaistų agentūros Veterinarinių vaistų komitetas, kurio nariai, be Europos Komisijos ir Europos vaistų agentūros atstovų, yra visų šalių narių atstovai. Veterinariniam vaistų komitetui pateikus teigiamą nuomonę, Europos Komisijos Sprendimu veterinariniam vaistui suteikiama rinkodaros teisė, galiojanti visose EEE šalyse. Europos Komisija 2009 m., vadovaudamasi Veterinarinių vaistų komiteto, dalyvaujant Lietuvos atstovui, išvadamis priėmė sprendimus dėl 9 veterinarinių vaistų registracijos. Šie veterinariniai vaistai įtraukti į Lietuvos Respublikos veterinarinių vaistų registrą. Departamentas yra atsakingas už minėtų veterinarinių vaistų sąrankų archyvavimą. 5 iš 9 veterinarinių vaistų yra vakcinos. Dvi vakcinos yra skirtoms katėms, viena (Leucogen) yra inaktyvuota vienvalentė virusinė vakcina, skirta imunizacijai nuo kačių leukemijos, kita (Leucofeligen FeLV/RCP) – inaktyvuota keturvalentė – nuo kačių kalicivirozės, virusinio

rinotracheito, panleukopenijos ir leukemijos. Suvaxyn PCV inaktyvuota vakcina yra skirta paršeliams nuo 3 sav. amžiaus aktyviai imunizuoti nuo 2 tipo kiaulių cirkovirusų (KCV2). Netvax, injekcinė emulsija yra vištoms skirta vakcina, kurios veiklioji medžiaga – *Clostridium perfringens* A tipo alfa toksoidas. Vakcina indikuotina vištoms imunizuoti, siekiant, kad jų palikuonims susidarytų pasyvus imunitetas nekroziniam enteritui, trukšiantis visą kiaušinių dėjimo laikotarpį. BTVPUR Alsap 8, injekcinė suspensija yra galvijams ir avims skirta vakcina nuo mėlynojo liežuvio ligos. 2009 m. Veterinarinių vaistų komitetas parengė ir Europos Komisijai pateikė teigiamą nuomonę dėl dar dviejų vakcinų nuo mėlynojo liežuvio ligos registracijos. Be veterinarinių vakcinų, centralizuota procedūra taip pat užregistruotas vienas nesteroidinis vaistas nuo uždegimo (NVNU) (Melovem, injekcinis tirpalas), skirtas galvijams ir kiaulėms, vienas plataus veikimo spektro antihelminikas (Zolvix, geriamasis tirpalas). Vienas iš 9 šiemet užregistruotų yra revoliuciniu vadinamas Improvac, injekcinis tirpalas, skirtas naudoti kaip alternatyva fizinei kuiliukų kastracijai. Vaisto veiklioji medžiaga, gonadotropiną atpalaiduojančiojo veiksnio (GnAV) analogo ir baltymo junginys sukelia antikūnų prieš GnAV susidarymą ir taip laikinai nuslopina sėklidžių veiklą. Užregistruotas veterinarinis vaistas Palladia, tabletės šunims yra indikuotinas diagnozavus 2 ir 3 stadijos atsinaujinančius nešalintinus odos putliųjų ląstelių navikus. Šis vaistas reikšmingas siekiant sustabdyti smulkių gyvūnų onkologinių ligų progresavimą.

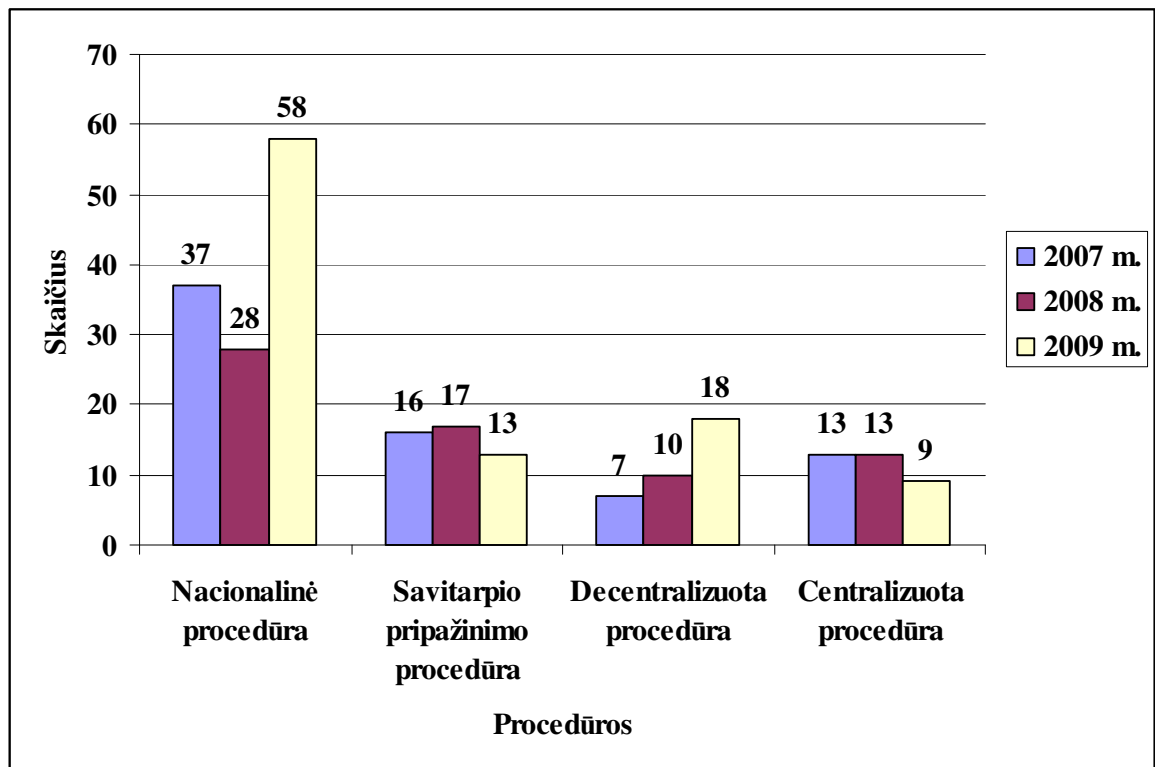
Departamentas atlieka veterinarinių vaistų registracijai pateiktų sąrankų ekspertizę, teikia išvadas Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai (toliau vadinama – VMVT) ir administruoja Lietuvos Respublikos veterinarinių vaistų registrą (toliau vadinama – Registras).

2010 m. sausio 1 d. Registre buvo 941 veterinarinis vaistas. 2008 m. sausio 1d. Registre buvo 786 veterinariniai vaistai, 2009 m. sausio 1 d. Registre buvo 819 veterinarinių vaistų) (1 pav.).

2 pav. Veterinarinių vaistų registracija, atnaujinta registracija ir keitimai 2007 – 2009 metais ir planuojami darbai 2010 m. Lietuvoje

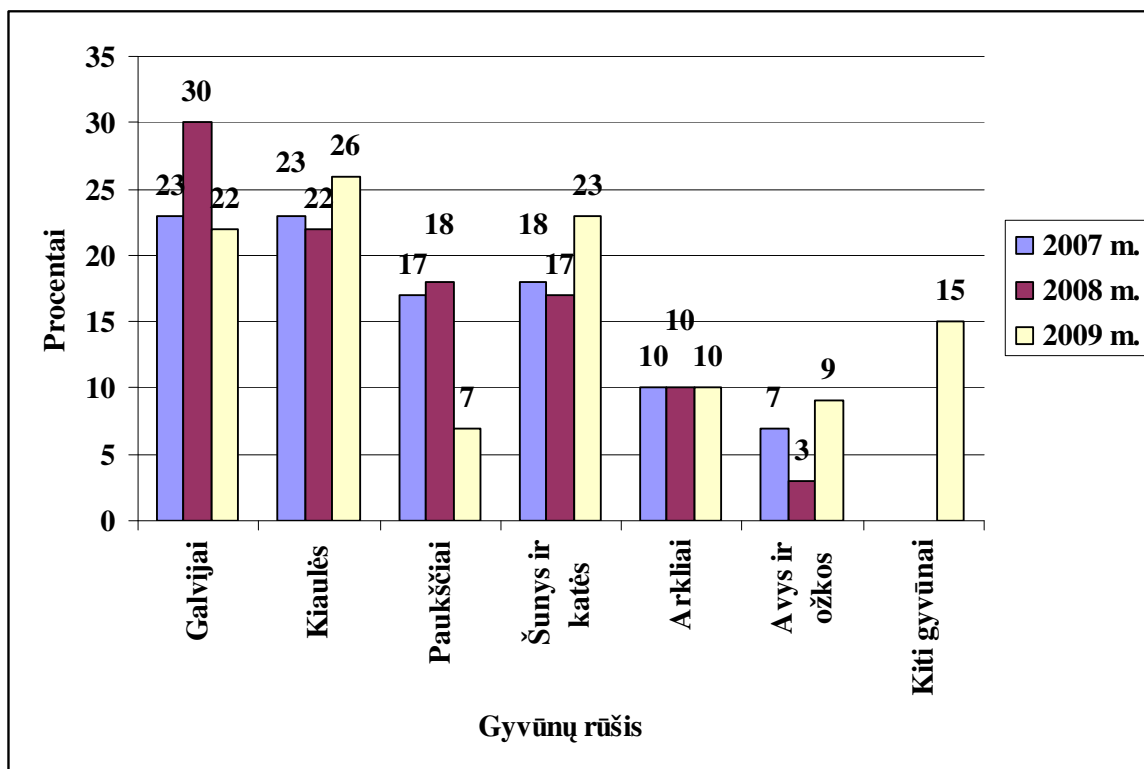
2009 m., įvertinus pateiktus dokumentus, Departamentas parengė ir pateikė VMVT 20 įsakymų projektų dėl veterinarinių vaistų registracijos, atnaujintos registracijos ir veterinarinių vaistų informacijos keitimų ar papildymų. Įgyvendinant VMVT direktoriaus įsakymus, užregistruoti 35 farmacinių firmų 89 veterinariniai vaistai. 2007 m. buvo užregistruota 60 veterinarinių vaistų, o 2008 m. buvo užregistruoti 55 veterinariniai vaistai. 58 veterinariniai vaistai užregistruoti pagal nacionalinę procedūrą (2007 m. – 37, 2008 m. – 28), 13 veterinarinių vaistų užregistruota pagal savitarpio pripažinimo procedūrą (2007 m. – 16, 2008 m. – 17), 18 veterinarinių vaistų užregistruota pagal decentralizuotą procedūrą (2007 m. – 7, 2008 m. – 10). Atnaujinta registracija 90 veterinarinių vaistų (2007 m. – 149, 2008 m. – 86). Pakeista ar papildyta 403 veterinarinių vaistų informacija (2007 m. – 290, 2008 m. – 308) (2 pav.). 2009 m. į Registrą įrašyti 9 centralizuota procedūra registruoti veterinariniai vaistai (2007 m. – 13, 2008 m. – 13) (3 pav.).

3 pav. Veterinarinių vaistų registracija pagal registracijos procedūras 2007 – 2009 m. Lietuvoje

2009 m. buvo įvertintos farmacinių firmų atsiųstos 298 periodinės veterinarinių vaistų saugumo ataskaitos. Pasibaigus veterinarinių vaistų registracijos galiojimui ir farmacinėms firmoms atsisakius atnaujinti veterinarinių vaistų registraciją, iš Registro pasiūlyta išbraukti 16 veterinarinių vaistų (2007 m. – 119, 2008 m. – 99). 2010 m. planuojama registruoti apie 70 veterinarinių vaistų, atnaujinti registraciją 45 veterinarinių vaistų ir atlikti apie 400 veterinarinių vaistų duomenų keitimų (2 pav.).

2009 m. registruota veterinarinių vaistų pagal gyvūnų rūšį (4 pav.): galvijams – 22% (2007 m. – 23%, 2008 m. – 30%), kiaulėms – 26% (2007 m. – 23%, 2008 m. – 22%), paukščiams – 7% (2007 m. 17%, 2008 m. 18%), šunims ir katėms – 23% (2007 m. – 18%, 2008 m. – 17%), arkliams – 10% (2007 m. – 10%, 2008 m. – 10%), avims ir ožkoms – 9% (2007 m. – 7%, 2008 m. – 3%), kitiems gyvūnams – 3%.

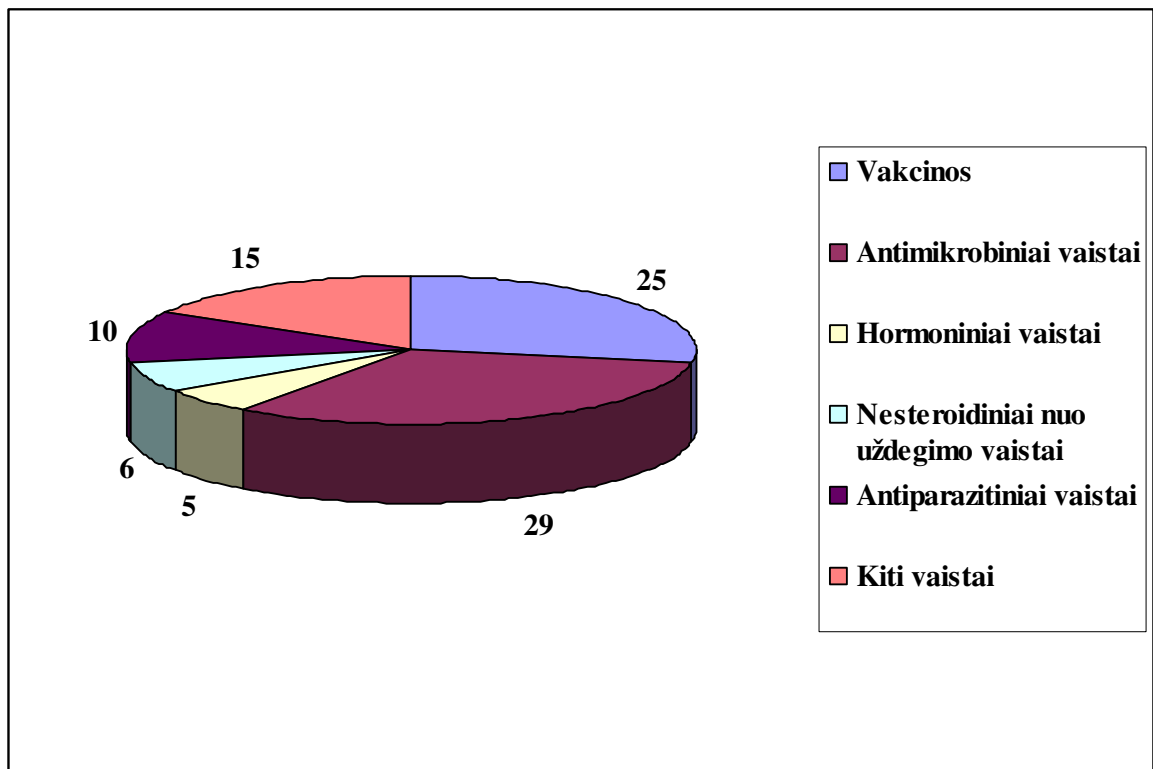

4 pav. Registruota veterinarinių vaistų (%) pagal gyvūnų rūšį 2007 – 2009 m. Lietuvoje

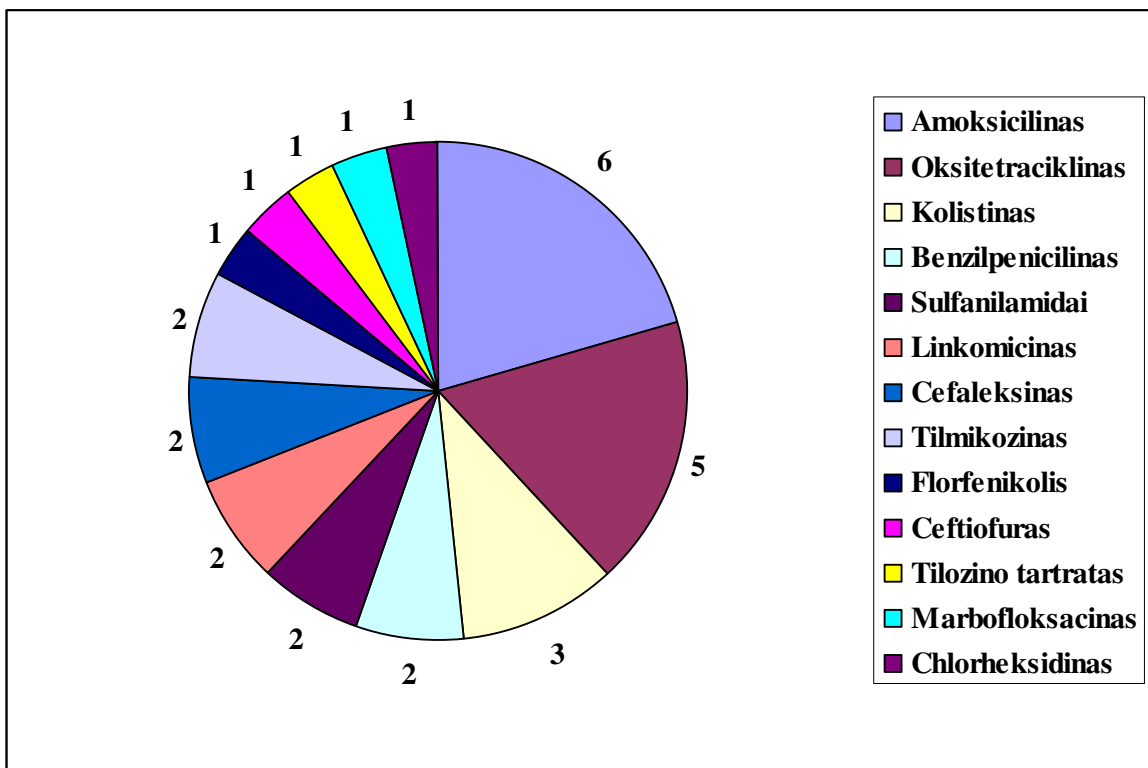
2009 m. registruota veterinarinių vaistų pagal vaistų kategoriją (5 pav.): 25 vakcinos, 29 antimikrobiniai vaistai, 5 hormoniniai vaistai, 6 nesteroidiniai vaistai nuo uždegimo, 10 antiparazitinių vaistų, 15 kitų vaistų.

2009 m. registruota antimikrobinų veterinarinių vaistų pagal veikliąją medžiagą: amoxicilinas – 6; oksitetraciklinas – 5; kolistinas – 3; benzilpenicilinas, sulfonamidai, linkomicinas, cefaleksinas, tilmikozinas – po 2; florfenikolis, ceftiofuras, tilozino tartratas, marbofloksacinas, chlorheksidinas – po 1 (6 pav.).

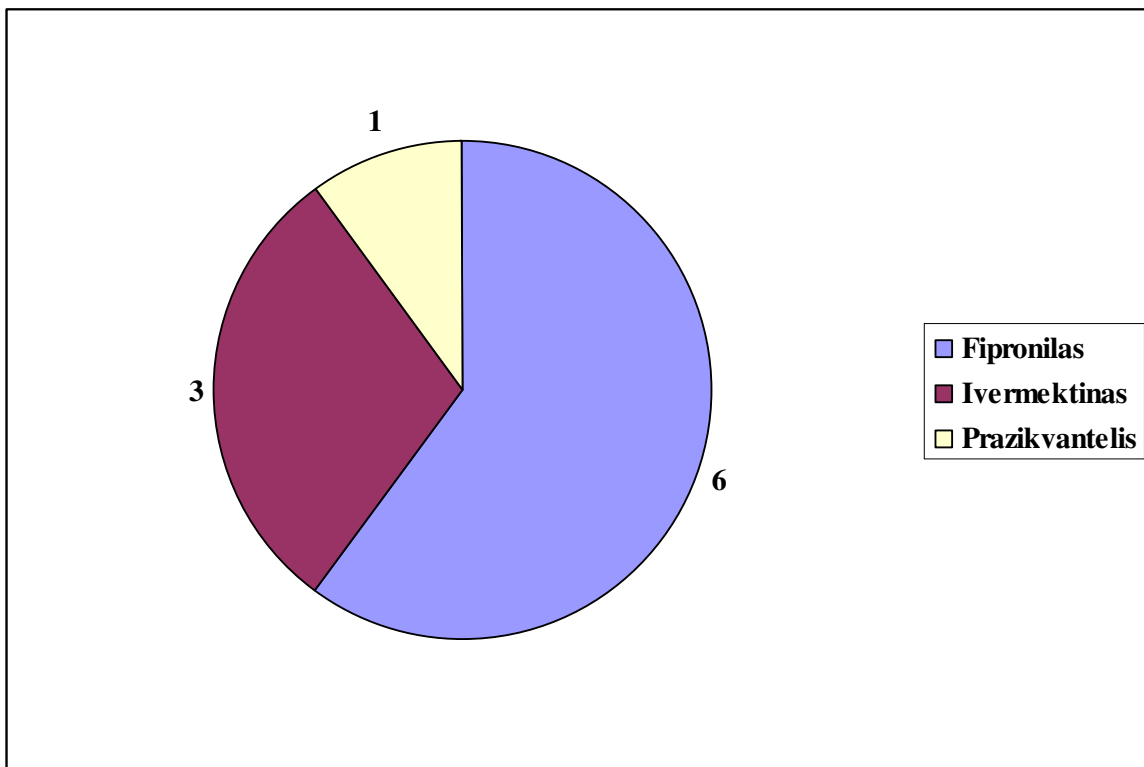
2009 m. registruota 10 antiparazitinių veterinarinių vaistų pagal veikliąją medžiagą: fipronilas – 6; prazikvantelis – 3; ivermektinas – 1 (7 pav.).

5 pav. Registruota veterinarinių vaistų pagal vaistų kategoriją 2009 m. Lietuvoje

6 pav. Registruota antimikrobinų vaistų pagal veiklią medžiagą 2009 m. Lietuvoje

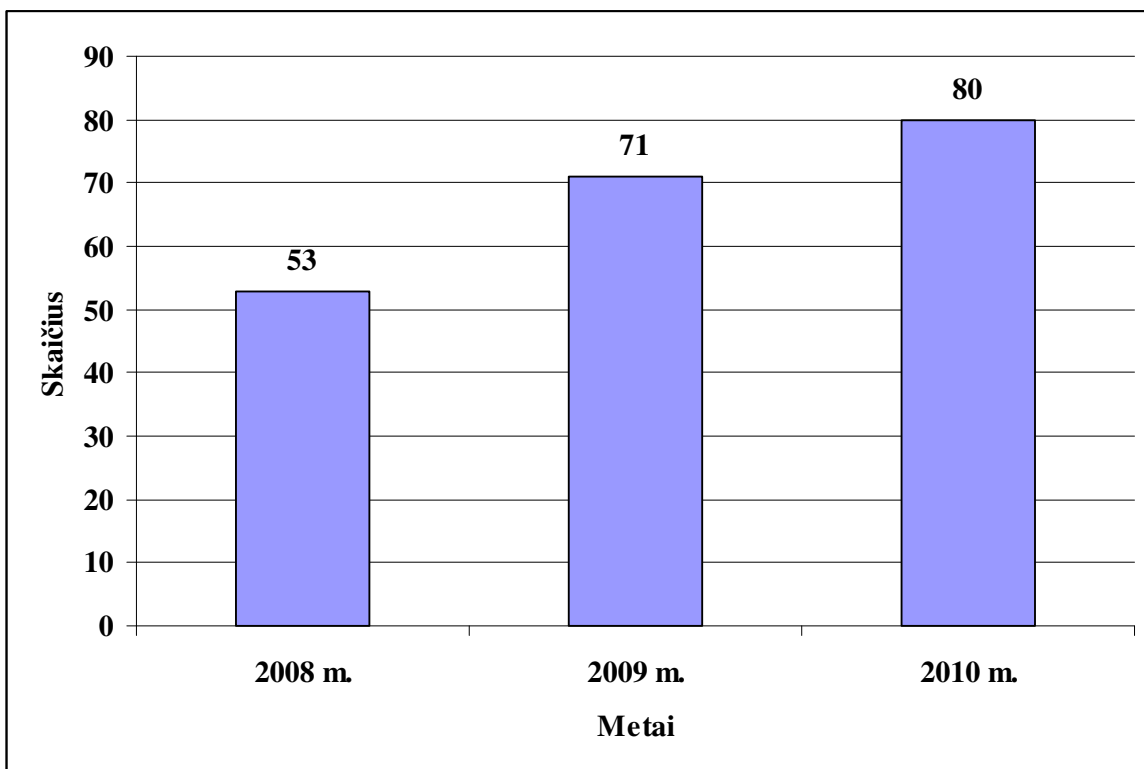

7 pav. Registruota antiparazitinių vaistų pagal veikliąją medžiagą 2009 m. Lietuvoje

Veterinarinės paskirties biocidų sąrankų, pateiktų autorizacijai, ekspertizė

Biocidai Lietuvos Respublikoje autorizuojami ir registruojami vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. liepos 8 d. įsakymu Nr. 358 patvirtintais „Biocidų autorizacijos ir registracijos nuostatais“ (Žin., 2002, Nr. 79–3361) ir 2002 m. rugpjūčio 14 d. įsakymu Nr. 421 patvirtintomis „Biocidų autorizacijos ir registracijos taisyklėmis“ (Žin., 2002, Nr. 87–3760). Vadovaujantis 2008 m. rugpjūčio 25 d. VMVT direktoriaus įsakymo Nr. B1-440 „Dėl veterinarinės paskirties biocidų autorizacijos ir registracijos“ (Žin., 2008, Nr. 100-3883) 1.1.1 punkto reikalavimais Institutas priima paraiškas autorizuoti ir registruoti šių tipų biocidus: 3 tipas – veterinarinės paskirties biocidai (veterinarinės higienos tikslams, įskaitant produktus, kurie naudojami gyvūnų auginimo ir laikymo vietose bei transportavimo priemonėse); 4 tipas – maisto ir pašarų dezinfekantai (maisto, pašarų ir geriamojo vandens ruošimo, transportavimo, laikymo ir naudojimo įrangą, talpyklas, naudojimo priemonės, vamzdynus ir paviršius); 14 tipas – rodenticidai (pelių, žiurkių ir kitų graužikų kontrolė gyvūnų laikymo vietose); 18 tipas – insekticidai, akaracidai ir kiti nariuotakojų kontrolės biocidai; 19 tipas – repelentai ir atraktantai; 20 tipas – maisto ir pašarų atsargų antiseptikai.

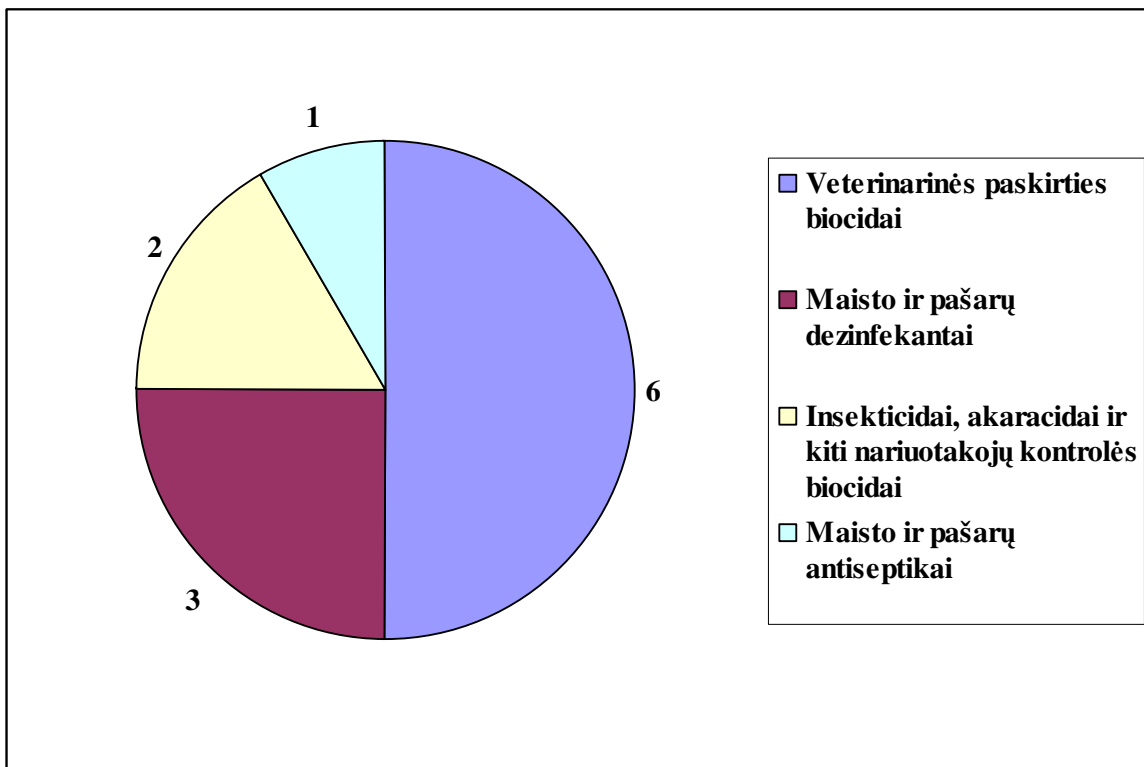
2010 m. sausio 1 d. veterinarinės paskirties biocidų sąrašė buvo 80 biocidų (8 pav.). 2009 m., įvertinus autorizacijai pateiktą dokumentaciją, VMVT pasiūlyta autorizuoti 12 veterinarinės paskirties biocidų ir 4 veterinarinės paskirties biocidų atnaujinti autorizaciją. 2010 m. planuojama autorizuoti apie 15 ir 5 veterinarinės paskirties biocidų atnaujinti autorizaciją.

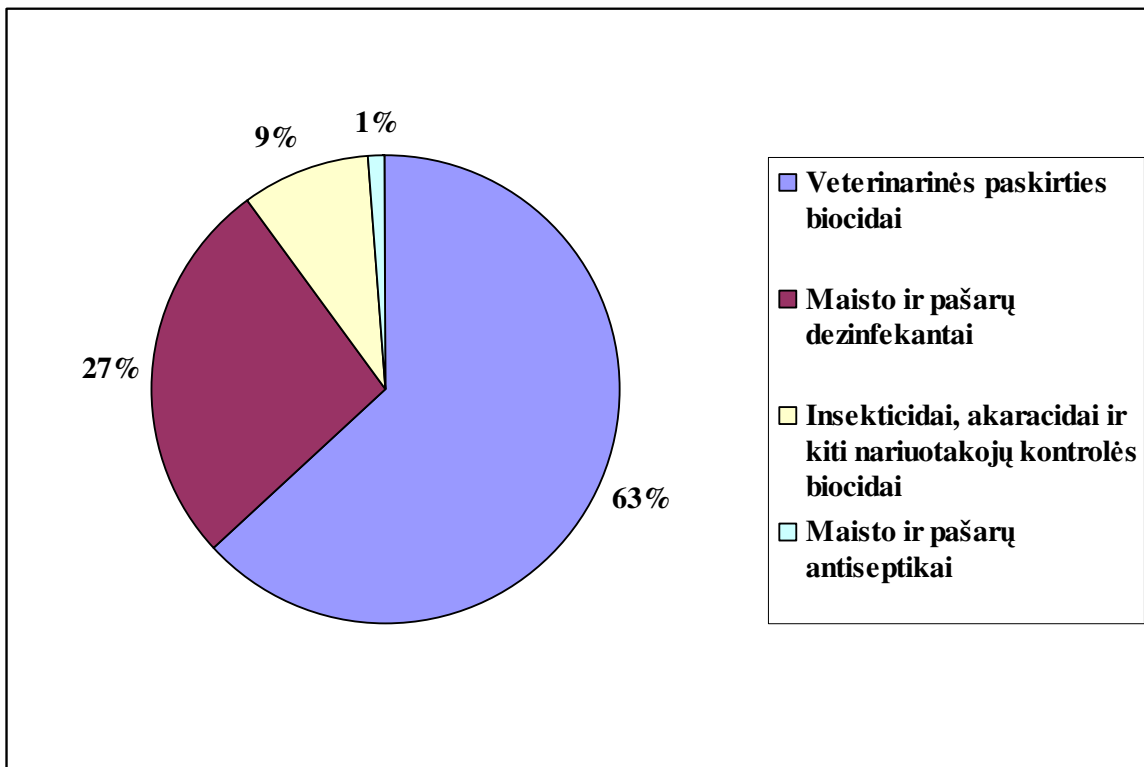
8 pav. Autorizuota veterinarinės paskirties biocidų 2008 – 2010 m. sausio 1 d. Lietuvoje

2009 m. autorizuota veterinarinės paskirties biocidų (9 pav.): 6 veterinarinės paskirties biocidai (3 tipas), 3 maisto ir pašarų dezinfekantai (4 tipas), 2 insekticidai, akaracidai ir kiti nariuotakojų kontrolės biocidai (18 tipas), 1 maisto ir pašarų antiseptikas (20 tipas).

2010 m. sausio 1 d. veterinarinės paskirties biocidų sąrašė buvo (10 pav.): 3 tipas (veterinarinės paskirties biocidai) – 63%, 4 tipas (maisto ir pašarų dezinfekantai) – 27%, 18 tipas (insekticidai, akaracidai ir kiti nariuotakojų kontrolės biocidai) – 9%, 20 tipas (maisto ir pašarų antiseptikai) – 1%.

9 pav. 2009 m. Lietuvoje autorizuoti veterinarinės paskirties biocidai

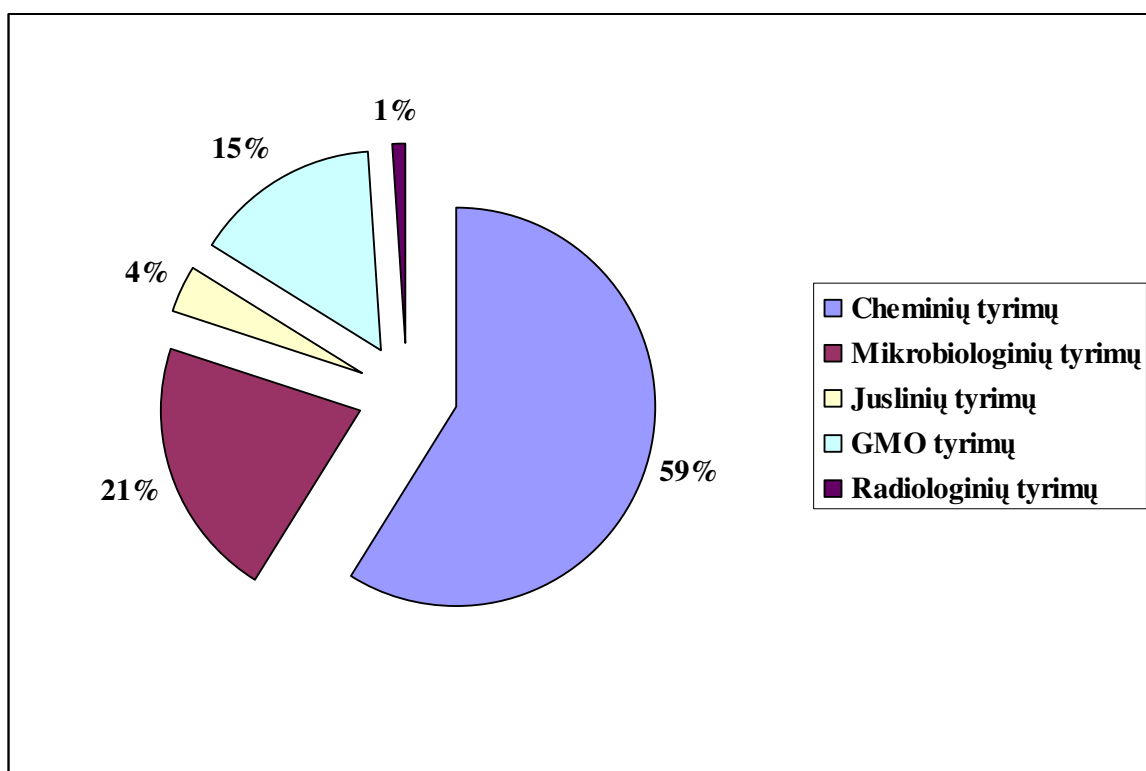

10 pav. 2010 m. sausio 1 d. Lietuvoje autorizuoti veterinarinės paskirties biocidai pagal tipus (%)

Maisto produktų laboratorinių tyrimų rezultatų vertinimas 2009 m.

Instituto laboratorijos departamente tiriami visi žaliavų, pašarų, maisto produktų ir geriamojo vandens saugai ir kokybei užtikrinti būtini rodikliai. Taip pat vykdomi gyvūnų užkrečiamųjų ligų tyrimai. Nuo 2009 m. valstybinių programų maisto produktų ir žaliavų laboratorinių tyrimų protokolai išrašomi su gautų rezultatų įvertinimo išvadomis, kurias rengia rizikos vertinimo specialistai. Rengiant laboratorinių tyrimų duomenų vertinimo išvadas, gauti rezultatai sulyginami su ES ir Lietuvos teisės aktų reikalavimais, todėl atsakingam VMVT inspektoriumi, pristačiusiam mėginius, lengviau įvertinti duomenis, eliminuojamos klaidos.

Vykdamas valstybinių maisto mėginių laboratorinių tyrimų rezultatų vertinimą, per 2009 m. buvo parengta 1281 maisto produktų laboratorinių tyrimų išvada, iš jų: 767 cheminių tyrimų, 264 mikrobiologinių, 50 juslinių, 14 radiologinių ir 186 GMO (11 pav.).

11 pav. Maisto produktų laboratorinių tyrimų išvadų skaičius (proc.) pagal tyrimų rūšis 2009 m.

Iš įvertintų maisto produktų tyrimų rezultatų importo mėginiai sudarė 55,9 proc., inspekciniai mėginiai 27,7 proc., augalinės produkcijos mėginiai – 16,4 proc. tyrimų išvadų.

Pagal maisto produktų rūšis daugiausiai buvo parengta vaisių, grūdų, žuvų, riešutų, maisto papildų laboratorinių tyrimų išvadų.

Analizuojant 2009 m. įvertintus laboratorinių tyrimų rezultatus, nustatyta, kad 102 mėginiai (8 proc.) neatitiko teisės aktų reikalavimų. Mėsos gaminių ir pusgaminių mėginiuose (13,9 proc.) baltyminių mėsos pakaitalų kiekis, mėsos baltymų be kolageno kiekis, krakmolai bei drėgnis

neatitiko Lietuvos standarto LST 1919:2003 „Mėsos gaminiai“ reikalavimų. Teisės aktų reikalavimams neatitikusių žuvų ir moliuskų mėginiuose (10,9 proc.) bei žuvų ir moliuskų gaminių mėginiuose (8,9 proc.) dažniausiai buvo aptinkama listerijų bei helmintų, nustatyti mėginiams nebūdingi jusliniai rodikliai. Neatitikusių teisės aktų reikalavimų vandens mėginiai sudarė 19,8 proc. Fasuojamame geriamajame vandenyje, mineraliniame vandenyje bei viešai tiekiamame vandenyje pagal Lietuvos higienos normą HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ bei Lietuvos higienos normą HN 28:2003 „Natūralaus mineralinio vandens ir šaltinio vandens naudojimo ir pateikimo į rinką reikalavimai“ dažniausiai didžiausią leistiną normą viršijo baris, kalis, nitritai, geležis, amonis, žarniniai enterokokai, kolonijas sudarančių vienetų skaičius, žaliame pseudomonos, drumstumas, nustatyti vandeniui nebūdingi jusliniai rodikliai (skonis, kvapas).

Atlikus duomenų analizę, nustatyta, kad 88 tyrimų išvadose nurodyti rodikliai ES ir Lietuvos Respublikos norminiais teisės aktais nereglamentuojami.

Rusijos Federacijos akreditacija suteikia teisę sertifikuoti į Rusiją eksportuojamus maisto produktus. Nors Lietuvoje, kaip ES šalyje, žaliavoms, pašarams ir maistui galioja ES reikalavimai, tačiau tam, kad Lietuvos gamintojai galėtų išvežti savo produkciją į Rusiją, Instituto specialistai tyrimų rezultatus sulygina su Rusijoje galiojančių norminių dokumentų duomenimis ir pateikia klientui tyrimų protokole. Per 2009 metus buvo pateikta 219 tokių protokolų.

Institute įdiegta „Norminių dokumentų valdymo informacinė sistema“ garantuoja, kad vertinant laboratorinių tyrimų duomenis, visi rodikliai būtų įvertinti pagal naujausius, galiojančius teisės aktus.